

Komarnytska M. O. Separate problematic aspects of the crime basic structure provided for in Article 368 of the Criminal Code of Ukraine

The analysis of the crime features provided for in Article 368 of the Criminal Code of Ukraine is implemented. Various scientific approaches to understanding the features of the basic (simple) crime structure, stipulated in Part 1 of Article 368 of the Criminal Code of Ukraine are described. The question of the minimum size of illegal profit is considered. The focus is on the unclear definition of the concept «unlawful profit».

The disposition of Article 368 is considered and analysed of the Criminal Code of Ukraine on compliance with the rule of law. It was found out that the shortcomings of the normative (legislative, legal) techniques created a serious defect in the investigated norm, which excludes the application of this norm in accordance with its purpose and actually transforms Article 368 of the Criminal Code of Ukraine into a «dead law». Attention is drawn to the fact that under the term «unlawful benefit» should be understood the benefits, access to which the subject of the crime is limited or prohibited by law.

It is noted that the receipt of a «legitimate benefit», that is goods not prohibited by the law, does not constitute a crime envisaged by Article 368 of the Criminal Code of Ukraine. It is indicated that the achievement of the specified norm purpose requires the transposition of a sign of unlawfulness, which is used in the disposition of Article 368 of the Criminal Code of Ukraine from the crime subject to the conduct of the offender.

Key words: criminal responsibility; unlawful benefit; official; accept the proposal; accept the promise; obtaining unlawful benefits; selfish motive.

Стаття надійшла 18 серпня 2017 р.

УДК 343.434

Р. Л. Максимович

ПРО ПОНЯТТЯ «ПОГРОЗА» В КРИМІНАЛЬНОМУ КОДЕКСІ УКРАЇНИ

Розглянуто таке кримінально-правове поняття, як погроза. Проаналізовано особливості регламентації цього питання за чинним кримінальним законодавством України. Досліджено зміст і значення вказаного поняття у Кримінальному кодексі України та кримінально-правовій літературі. Висвітлено зміст розглядуваного поняття у постанові Пленуму Верховного Суду України. Показано позицію судової практики в контексті розуміння поняття «погроза». Запропоновано варіант його тлумачення з урахуванням особливостей конструкції різних складів злочинів.

Ключові слова: Кримінальний кодекс України, погроза, кримінально-правове поняття.

Постановка проблеми. Дослідження питання про погрозу як одне із багатьох кримінально-правових понять є надзвичайно важливим. Це дає змогу зрозуміти, в якому значенні воно вживається у кримінальному законі, виявити позицію, наявну в судовій практиці, посприяти зменшенню кількості неоднозначних рішень працівників правозастосовних органів.

Стан дослідження. Розглядуване питання викликає певний інтерес у науковців. Це поняття частково було предметом вивчення низки вчених, зокрема О. О. Дудорова, Л. П. Брич, І. В. Самощенко. Здебільшого питання про погрозу досліджено авторами поверхнево, в межах зосередження уваги на цій ознаці лише окремих складів злочинів або ж на підставі аналізу кримінально-правових норм нині не чинного кримінального законодавства.

Мета статті – виявити особливості використання кримінально-правового поняття «погроза» у кримінальному законі та запропонувати способи поліпшення якості викладу нормативного матеріалу.

Виклад основних положень. У Кримінальному кодексі України (далі – КК України) вживаються поняття «погроза та «загроза» [1].

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови зазначено, що погроза – це обіцянка заподіяти яке-небудь зло, неприємність, а загроза – можливість або неминучість виникнення, настання чогось небезпечного, прикрого для кого-, чого-небудь [2, с. 387, 1005]. Отже, видається, що зазначені поняття мають однакове семантичне значення і саме з цього ми виходитимемо у цій статті.

В. К. Грищук указує, що погроза – це спосіб психічного примусу, який виявляється у вираженні реального наміру заподіяти особі або її рідним чи близьким фізичну, майнову чи моральну шкоду, поєднане з вимогою вчинити злочин [3, с. 480].

Розглядувані кримінально-правові поняття містяться і в Загальній, і в Особливій частинах КК України. Причому в Загальній частині КК України про погрозу (загрозу) йшлося лише в п'ятьох статтях (ч. 4 ст. 27, чч. 1, 3 ст. 39, ч. 3 ст. 42, п. 6 ч. 2 ст. 66, ч. 4 ст. 94), а натомість в Особливій частині КК України ці наскрізні кримінально-правові поняття використані законодавцем більш ніж у п'ятдесяті статтях (ст.ст. 129, 147, ч. 2 ст.ст. 149, 152, 153, 154 (ч. 2), ст. 157 (ч. 2) тощо).

Цим поняттям у КК України може позначатися діяння (ст.ст. 27 (ч. 4), 66 (п. 6 ч. 1), 129, 174, 195 тощо), спосіб учинення злочину (ст.ст. 147 (ч. 2), 149 (чч. 2, 3), 150 (ч. 2), 152, 153, 154 (ч. 2) тощо) чи суспільно небезпечні наслідки (ст.ст. 94 (ч. 4), 180 (ч. 1), 204 (ч. 3), 244 (ч. 1), 259, 272 (ч. 1), 273 (ч. 1), 274 (ч. 1), 275 (ч. 1), 282 (ч. 1), 283 (ч. 1), 295, 326 (ч. 1), 327 (ч. 1)). Погроза при вчиненні відповідного

діяння може бути підставою звільнення особи від кримінальної відповідальності (ст.ст. 258 (ч. 6), 321-1 (ч. 4) або ж навпаки унеможливити таке (ст. 289 (ч. 4)) чи є підставою, за наявності якої особа не підлягає кримінальній відповідальності (ст. 39 (ч. 3)). Відповідна загроза для особи є підставою виникнення стану крайньої необхідності як обставини, яка відповідно до ч. 1 ст. 39 КК України, є обставиною, що виключає злочинність діяння.

Видається, що погроза може бути одним із способів психічного примусу. В ч. 2 ст. 40 КК України зазначено, що питання про кримінальну відповідальність особи за заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам, якщо ця особа зазнала психічного примусу, вирішується відповідно до положення ст. 39 цього Кодексу. Така регламентація вказаного питання є правильною, оскільки особа не позбавляється можливості усвідомлювати свої дії та керувати ними. Відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 66 КК України, вчинення злочину під впливом погрози є обставиною, яка пом'якшує покарання.

Якщо мовити про погрозу як спосіб учинення злочину, то вважаю, що будь-яка кримінально карана погроза має бути наділена двома ознаками: протиправністю та суспільною небезпекою. Щодо першої ознаки, то погроза кримінально карана буде тільки у певних визначених КК України випадках. А про наявність другої ознаки може свідчити важливість охоронюваного кримінальним законом блага, тяжкість імовірної шкоди, реальність і дійсність шкоди.

Безперечно, що той чи інший обраний спосіб погрози впливає і на таку матеріальну ознаку злочину, як суспільна небезпека. Загальноновизнано, що формальним класифікатором визначення ступеня суспільної небезпеки є санкції відповідних статей чи частин статей, тобто в виду і межі можливого покарання, які в них передбачені. Скажімо, в ч. 2 ст. 289 КК України йдеться про погрозу застосуванням насильства, яке не є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого і передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк від п'яти до семи років із конфіскацією майна або без такої, а в ч. 3 цієї статті вказано на такий спосіб, як погроза застосуванням насильства, яке є небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого і передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк від семи до дванадцяти років з конфіскацією майна або без такої. Звісно, що ступінь суспільної небезпеки у цих випадках є різним.

Спершу може видатися, що такий спосіб учинення злочину, як погроза заподіяти відповідну шкоду є однозначно менш суспільно небезпечний, ніж реальне заподіяння відповідної шкоди. Проте в низці випадків законодавець ставить їх в один ряд, по суті, вважаючи їх

однорівневими, однопорядковими і відповідно однаковими за ступенем суспільної небезпеки. Це наявне в ст.ст. 149 (чч. 2–3), 152, 153, 157 (ч. 2), 161 (ч. 2), 162 (ч. 2), 186 (ч. 2), 187 (ч. 1), 206-2 (ч. 2), 258-1 (ч. 1), 289 (чч. 2–3), 297 (ч. 3), 303 (ч. 1), 308 (ч. 2), 312 (ч. 2), 342 (ч. 3), 355 (ч. 2), 365 (ч. 2), 393 (ч. 2) КК України. В цих випадках вид і межі можливого покарання за вчинення зазначених злочинів цими способами є однаковими. Це свідчить про те, що психічне здоров'я потерпілої особи нашим законодавцем охороняється нарівні із фізичним.

Щодо погрози предметами, які завідомо не можуть заподіяти шкоду (макет зброї, несправна зброя тощо), то видається, що перевагу в питанні про визнання реальності погрози не треба віддавати ні суб'єктивному сприйняттю цього потерпілою особою, ні суб'єкту злочину. Оскільки, якщо стати на позицію визнання пріоритету суб'єктивного сприйняття потерпілої особи, то інколи може бути ситуація, за якої є не суспільно небезпечне діяння й «завдяки» уяві такої особи воно може бути підставою для необгрунтованого притягнення іншої особи до кримінальної відповідальності. Якщо віддавати перевагу суб'єктивному сприйняттю особи, яка вчиняє погрозу, то в такій ситуації також немає підстав для притягнення її до кримінальної відповідальності, тому що не заподіюється і не створюється загроза заподіяння шкоди об'єкту складу злочину. Таку позицію підтримує і Верховний Суд України. Так, у постанові Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 18 квітня 2013 року зазначено, що попередньо узгоджені дії двох співвиконавців, коли в темну пору доби один із них ззаду приставив до шиї, а другий наставив перед потерпілою невстановлені предмети, які та реально сприйняла за ножі, і під погрозою застосувати насильство, небезпечне для життя та здоров'я, заволоділи цінними речами потерпілої, містять ознаки нападу на особу з метою заволодіння чужим майном й утворюють склад злочину, передбачений статтею 187 КК України [4].

Одним із важливих питань є визначення адресата погрози. Так, в одних випадках у кримінальному законі прямо передбачено, що адресатом погрози може бути лише потерпіла особа (ст.ст. 147, 150 (ч. 2), 157 (ч. 2), 161, 186 (ч. 2), 187, 289 тощо), а в інших – окрім потерпілої особи, йдеться і про близьких осіб чи близьких родичів (ст.ст. 149 (ч. 2–3), 154, 189, 206, 280, 345 тощо). Складніша ситуація в цьому контексті у тих випадках, коли наш законодавець не дав у законі про кримінальну відповідальність прямої вказівки на адресата погрози (ст.ст. 129, 152, 153, 162, 174, 195, 206 (ч. 2), 258 (ч. 1), 266, 297, 312). Здебільшого про такі випадки замовчують у кримінально-правовій літературі. Насамперед щодо злочинів проти статевої свободи

і статевої недоторканості особи, які передбачені у ст.ст. 152 і 153 КК України, наявні різні погляди. Так, О. О. Дудоров зазначає, що адресатом погрози може бути не лише потерпіла особа, а й інші особи, наприклад, її близькі родичі (зокрема діти, батьки). Наприклад, злочинець може погрожувати звалтувати матір, якщо її дочка не погодиться на статеві зносини з гвалтівником. Важливо лише, щоб психічне насильство, будучи погрозою негайної фізичної розправи, мало на меті зламати волю потерпілої особи й отримати від неї згоду на природні статеві зносини [5, с. 90].

Натомість Л. П. Брич вважає, що погроза негайно застосувати фізичне насильство до близьких родичів потерпілої особи здатна зламати її волю і опір не менше, ніж погроза застосувати насильство щодо неї самої. Але ця позиція не ґрунтується на законі. У тих випадках, коли законодавець вважав, що погроза як ознака того чи іншого складу злочину поширюється і на близьких родичів потерпілого, про це прямо вказувалось у диспозиції статті Особливої частини КК України [6, с. 398]. Другий погляд видається правильнішим і може бути дещо доповненим. Як відомо, потерпіла особа є ознакою об'єкта складу злочину і в тому разі, коли погроза вчиняється не щодо потерпілої особи, то очевидно шкода зазначеному елементу складу злочину не заподіюється. Також не можна забувати про те, що недоліки чи прогалини кримінального закону в жодному разі не можуть тлумачитись на шкоду особі, щодо якої він застосовується.

Кримінальна відповідальність за здійснення погрози зазвичай може наставати для загального суб'єкта злочину (ст.ст. 129, 147, 149, 150, 150-1, 153 КК України тощо), і лише при вчиненні декількох злочинів, пов'язаних із погрозою, наявний спеціальний суб'єкт (ст.ст. 152, 154, 206-2, 308 (ч. 2), 312 (ч. 2), 365 (ч. 2), 393 (ч. 2), 405 (ч. 1) КК України).

Варто розмежовувати випадки наявності погрози від пропозиції вчинення певного діяння, коли потерпіла особа не вимушена виконувати певні дії. Найактуальніше це питання для тих випадків, коли погроза є способом вимагання у КК України (ст. 189, п. 5 примітки до ст. 354), оскільки в таких випадках потерпіла особа не вимушена здійснити певні дії для запобігання шкідливим наслідкам щодо своїх законних прав й інтересів.

Видається, що не може йтися про погрозу, тому немає вимагання загалом як кваліфікованої ознаки складів, передбачених у ст.ст. 354, 368, 368-3, 368-4 КК України, тоді, коли суб'єкт цих складів злочинів управи приймати висновки і рекомендації, які мають дорадче значення, а остаточне рішення з відповідного питання в інтересах

особи, яка дає неправомірну вигоду, може приймати інша особа чи колегіальний орган.

У п. 4 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи» від 30 травня 2008 року № 5 зазначено, що під погрозою застосування фізичного насильства як способу подолання чи попередження опору потерпілої особи слід розуміти залякування її застосуванням такого насильства до неї і (або) до іншої людини, доля якої потерпілій не байдужа [7]. Автором цього тексту раніше зазначалося, що в разі погрози застосуванням насильства у майбутньому потерпіла особа не ставиться у безвихідне становище і може вжити заходів до попередження звалтування чи насильницького задоволення статевої пристрасті неприродним способом, звернувшись по допомогу в правоохоронні органи, до родичів та ін. Тому доцільно вказати, що йдеться про погрозу застосуванням насильства негайно [8, с. 206].

Не повинна бути кримінально караною погроза вчинення певних дій, якщо ними заподіюється шкода чи створюється загроза заподіяння шкоди незаконним благам особи, оскільки такі, безсумнівно, не входять у загальний об'єкт кримінально-правової охорони, вказівка на який, зокрема, міститься в ст. 1 КК України. А тому вказівка законодавця саме на «законні інтереси» видається абсолютно правильною та доречною. Декілька разів на цьому акцентував і Верховний Суд України. Зокрема у постанові Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 23 травня 2013 року зазначено, що законність прав та інтересів, які хабародавець захищає шляхом давання хабара, має бути однією із основних і обов'язкових ознак вимагання. Натомість, у разі, якщо хабародавець зацікавлений у незаконній, неправомірній поведінці службової особи, прагне обійти закон, домогтися своїх незаконних інтересів тощо, то вимагання хабара виключається [9].

Лише за вчинення трьох злочинів відповідальність може наставати за наявності підстав побоюватися вчинення відповідної погрози (ст.ст. 129, 195, 266 КК України). Причому в злочинах, відповідальність за які передбачена у ст.ст. 129, 195 КК України, підстави побоюватися мають бути реальні. Водночас варто зауважити, що у низці випадків погроза вбивством є кримінально караною і за відсутності реальних підстав побоюватися. Зокрема у ст.ст. 280, 345, 345-1, 346, 350, 377, 386, 398, 405 (ч. 1) КК України передбачено відповідальність за погрозу вбивством без наявності підстав побоюватися. Звісно, що невідомо, чим пояснюється така ідея законодавця в цьому питанні. Але, оскільки «спільним знаменником» складів злочинів, які передба-

чені в цих статтях, є спеціальний потерпілий, то можна припустити, що саме з метою забезпечення посиленого кримінально-правового захисту відповідних осіб, які виконують службові, професійні функції або сприяють здійсненню правосуддя, є така регламентація цього питання. Крім того, доцільність наявності реальних підстав побоюватися у складах злочинів, які передбачені в ст.ст. 129 і 195, видається сумнівною і тому, що: по-перше, в контексті складу злочину, передбаченого в ст. 129 КК України, то відповідно до ст. 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. По-друге, щодо складу злочину, який міститься в ст. 195 КК України, то видається, що визначальною підставою криміналізації діяння є загальнонебезпечний спосіб, який створює реальну можливість заподіяння шкоди іншим об'єктам кримінально-правової охорони.

Зміст погрози майже в усіх випадках законодавцем чітко визначено в КК України (ст.ст. 129, 147 (ч. 2), 149 (чч. 2–3), 154 (ч. 2), 186 (ч. 2), 187 (ч. 1), 189 (ч. 2) тощо), але є випадок, коли цього не здійснено (ст.ст. 161 (ч. 2)). У зв'язку із цим, видається, що цей випадок варто розглянути детальніше. Доцільно зазначити, що у Єдиному державному реєстрі судових рішень не виявлено вироків по складу злочину «порушення рівноправності громадян залежно від їх расової, національної належності, релігійних переконань, інвалідності та за іншими ознаками». У ч. 2 ст. 161 КК України йдеться про ті самі дії, поєднані з насильством, обманом чи погрозами, а також вчинені службовою особою. Видається, що змістом погрози в цьому разі є залякування потерпілої особи можливістю застосувати до неї фізичне насильство, обмежити права, свободи або законні інтереси такої особи, розголосити про неї відомості, які її ганьблять, погроза знищити або пошкодити особисте майно такої особи, оскільки, по-перше, зміст інших ознак цього складу злочину не дає підстав для обмеження видів благ потерпілої особи, заподіянням шкоди яким може погрожувати суб'єкт складу злочину, а, по-друге, системний аналіз інших кримінально-правових норм Особливої частини КК України дає змогу стверджувати, що погроза заподіяння шкоди іншим благам не є кримінально караною.

Незавжди зміст погрози як суспільно небезпечного діяння викладено законодавцем послідовно і системно. Скажімо, у ч. 1 ст. 350 КК України передбачено відповідальність за погрозу заподіянням тяжких тілесних ушкоджень або знищенням чи пошкодженням майна загальнонебезпечним способом щодо службової особи чи її близьких або щодо громадянина, який виконує громадський обов'язок. Навряд чи правильно, що не настає кримінальна відповідальність за погрозу

заподіяння тілесних ушкоджень середньої тяжкості чи легких тілесних ушкоджень щонайменше з таких міркувань. По-перше, виходячи із змісту вказаної норми, яка міститься в ст. 3 Конституції України. По-друге, у ст. 1 КК України серед його завдань охорона прав і свобод людини і громадянина поставлена перед охороною власності. По-третє, аналіз санкцій статей, які розміщені в розділах II і VI, дає підстави стверджувати, що посягання на життя і здоров'я особи є більш суспільно небезпечним, ніж на власність. Окрім того, у ст.ст. 345, 345-1, 355 (ч. 2), 365 (ч. 2), 377 (ч. 1), 386, 393 (ч. 2), 398 (ч. 1) КК України йдеться про погрозу насильством, а в ст. 405 (ч. 1) КК України – про погрозу заподіяння тілесних ушкоджень чи побоїв. Видається, що погроза насильством не може мати інше змістове навантаження, ніж заподіяння тілесних ушкоджень чи побоїв, а тому для забезпечення уніфікації і чіткості кримінально-правових норм доцільно у зазначених випадках передбачити відповідальність за погрозу заподіяння тілесних ушкоджень чи побоїв.

Інколи особи, які вчиняють погрозу, можуть бути добре обізнаними із нормами КК України і на підставі цього намагатися використати його недоліки чи прогалини задля уникнення кримінальної відповідальності. Саме тому видається, що можливі ситуації, за яких злочинець при здійсненні психічного впливу з метою залякування потерпілої особи чи сприяння вчиненню злочину може застосовувати ті види погроз, відповідальність за які не передбачено у відповідних випадках у законі про кримінальну відповідальність. Суспільна небезпека такого діяння може бути принаймні не меншою і також заподіюватись шкода психічному здоров'ю потерпілої особи. Але безперечно, що таку особу не можна притягнути до кримінальної відповідальності, бо це було б поширювальне тлумачення кримінального закону, що є недопустимим.

Висновки. Загальновизнано, що однакові поняття повинні мати тотожний зміст у межах усього нормативно-правового акта і навіть системи законодавства, бо втрачається її цілісність. Безсумнівно, сучасна форма викладу нормативного матеріалу аж ніяк не свідчить про високу якість нашого кримінального закону. В низці проаналізованих випадків варто брати до уваги всі ознаки складу злочину для з'ясування змісту поняття «погроза», і таким чином інколи різні суспільно небезпечні діяння охоплюються цим поняттям.

1. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.

3. Гришук В. К. Кримінальне право України: Загальна частина: навч. посібник для студентів юрид. факультетів вищ. навч. закладів / В. К. Гришук. – К.: Ін Юре, 2006. – 568 с.

4. Справа № 5-9к13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/postanovi_u_spravah_kriminalnoji_jurisdikciji_za_2013_rik.html

5. Дудоров О. О. Кримінально-правова характеристика злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості особи: наук.-практ. посібник / О. О. Дудоров; МВС України; Луган. держ. ун-т внутр. справ. ім. Е. О. Дідоренка. – Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. – 352 с.

6. Брич Л. П. Теорія розмежування складів злочинів: монографія / Л. П. Брич. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. – 712 с.

7. Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 2008 року № 5 // Вісник Верховного Суду України. – 2008. – № 7. – С. 1–8.

8. Максимович Р. Л. Спірні позиції Верховного Суду України з питань відповідальності за злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи / Р. Л. Максимович // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – 2009. – № 3. – С. 202–209.

9. Справа № 5-13к13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sc.gov.ua/ua/postanovi_u_spravah_kriminalnoji_jurisdikciji_za_2013_rik.html

Максимович Р. Л. О понятии «угроза» в Уголовном кодексе Украины

Раскрывается такое уголовно-правовое понятие, как угроза. Анализируются особенности регламентации данного вопроса по действующему уголовному законодательству Украины. Исследуются содержание и значение этого понятия в Уголовном кодексе Украины и уголовно-правовой литературе. Освещено содержание рассматриваемого понятия в постановлении Пленума Верховного Суда Украины. Демонстрируется позиция судебной практики в контексте понимания понятия «угроза». Предложен вариант его толкования с учетом особенностей конструкции разных составов преступлений.

Ключевые слова: Уголовный кодекс Украины, угроза, уголовно-правовое понятие.

Maksymovych R. L. The notion «threat» in the criminal code of Ukraine

The article is dedicated to the ascertaining of such a criminal-legal notion as threat. The peculiarities of regulation of this problem according to the valid Criminal code of Ukraine are analyzed. The sense and meaning of this notion is researched in the Criminal code of Ukraine and criminal-legal literature. It is argued that this notion has various criminal-legal sense sometimes. It is proved that underlying notion must have single meaning, but also we have to take into account all the formal elements of a crime.

This notion is used five times in the General part of the Criminal code of Ukraine. On the other hand it is used more than fifty times in the Special part of the Criminal code of Ukraine. The sense of the notion «threat» is not clarified in the valid Criminal code of Ukraine. This criminal-legal notion includes different forms of compulsion. The underlying criminal-legal notion contains a reference to the action as the characteristic of the objective side of the body of crime and mode of committing a crime. The notion «impedence» is the type of possible social dangerous consequences.

The specific kind of threat influence the social danger of the crime. The highest judicial body in the system of general jurisdiction interpreted the notion «threat» in its resolutions. The sense of this notion is ascertained in the criminal legal literature. There are various points of view concerning also single bodies of the crimes. Judicial practice is rare. There are three kinds of crimes with real grounds for threat. There is no criminally punished threat to the illegal interests of a person. The notion «threat» is analysed concerning different bodies of the crime. The notion «threat» must be interpreted literally in the Criminal code of Ukraine.

Key words: Criminal code, threat, criminal-legal notion.

Стаття надійшла 19 серпня 2017 р.

УДК 343.35

О. Ф. Пасєка

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПЕРЕВИЩЕННЯ ВЛАДИ АБО СЛУЖБОВИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ПРАЦІВНИКОМ ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ ЗА КК УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ ПРОБЛЕМИ

Проаналізовано основні теоретичні та прикладні проблеми кримінальної відповідальності за перевищення влади або службових повноважень відповідно до Кримінального кодексу України. Розглянуто проблемні питання щодо визначення елементів цього складу злочину й окремих його ознак. Акцентовано на відсутності чітких критеріїв приналежності того чи іншого органу до категорії «правоохоронний». Наголошено на проблемах, які виникають під час визначення змісту перевищення влади, перевищення службових повноважень, а також змісту поняття «істотна шкода». Зроблено спробу вдосконалити чинне кримінальне законодавство в частині регламентації відповідальності за перевищення влади або службових повноважень.

Ключові слова: працівник правоохоронного органу, правоохоронний орган, кримінальна відповідальність, склад злочину, перевищення влади, перевищення службових повноважень.